

ROMANIA NOUA

Organ de propagandă pentru unirea politică a tuturor Românilor.

Director: Dr. ONISIFOR GHIBU

Iese în fiecare zi de lucru.

Prim-Redactor: Dr. Ion Matelu.

Abonamente:

Pe un serti de an:
25 Lei sau 12 Ruble.
Pentru proeji și învătători: prețul jumătate.

PLATA
PENTRU RECLAMĂ
după
INVOLALĂ
REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA
Chişinău,
Ulița Gogol No. 39.

Tainele cârmuirii

Intre multe întrebări, cari au frământat în toate vremile mintea oamenilor luminați, nici una nu le-a dat atâta bătaie de cap, ca întrebarea cârmuirii. Și cu drept cuvânt, pentru că deslegarea ei norocoasă cere o adâncă și dreaptă cunoștință a vieții.

Într-o viață omenească este așa de largă, de felurită și de schimbătoare, încât numai prin silinți și greutatea mari putem pătrunde în tainele ei ascunse.

E destul să ne gândim la viața copilului, care are un cuprins strâmt, și totuși învățații n'au putut-o cunoaște deplin nici până azi. Copiii se cârmuiesc și în zilele noastre în cele mai felurite chipuri, fără a se ști lămurit, care-i calea cea adevărată.

Dacă stă lucrul așa, cu cât mai anevoios va fi atunci să aflăm tainele cârmuirii popoarelor?

Popoarele nu sânt ca o mare stătătoare, ale cărei adâncimi sânt așa de bine cunoscute de marinarii ce-i spintecă valurile, ci ca un râu uriaș ce curge neîncetat, schimbându-și albia și mersul după potrivirea vremii și a locurilor. Aici compasul nu-ți mai slujește la nimic, căci stările se schimbă cu fiecare pas și ele cer altă cunoștință și altă îndrumare.

Și precum ploile cele mari totdeauna răstoarnă malurile, îndreptând adeseori pe alte locuri albia râurilor, tot astfel se întâmplă și cu războaiele, cari dau o înfățișare nouă vieții popoarelor.

Nici odată însă nu-i mai grea conducerea unui popor, decât tocmai în vremea fierberii, pricinuită de vârteul războiului. Căci dacă-i nesocotită pornirea omului care umblă să împiedice o scânderă potopului apelor, tot așa de greșită ar fi judecata acelor, cari cred că în vremuri de viforoasă prefacere ca cele de azi, popoarele pot fi cârmuite după rânduieli protivnice vieții lor sufleteste din acel moment.

Încăerarea sălbatică a lumii a dat pe față hotărârea nestrămutată a popoarelor, de-a nu mai suferi povara înădușitoare a cârmuirilor nedrepte și asupritoare. Jertfele sângeroase și su-

ferințele aspre pe cari le-au îndurat neamurile, cer o viață nouă, întemeiată pe dreptate și iubire. Așezămintele nouă, clădite pe dărâmurile palatelor de tiranie, sunt socotite acum ca izvoarele vii și nescocate ale libertății de obște, ale fericirii depline, căci în temelia lor sunt îngropate trupurile chinuților de veacuri. În ele trăiește sufletul celor morți și nădejile din viitor ale celor ce s'au strâns în jurul lor. Ele sunt sfinte și tocmai pentru aceasta, atingerea lor în mod nechibzuit însemnează, din partea ori cui, o greșală cu cele mai păgubitoare urmări.

O cârmuire în împrejurări tulburi și încă nestatornice, trebuie să fie îndoit de înțeleaptă. Într-o vreme când ea mai urmărește și ținte înalte, chemate să înfăptuiască o stare de lucruri cu desăvârșire nouă, îi trebuie pe lângă înțelepciune răbdare și prevedere.

Istoria spune lămurit, că nicio o cucerire mare nu s'a făcut prin asprimă mijloacelor, ci mai vârtos prin stăruință înțeleaptă și răbdătoare, întemeiată pe o temelnică și iubitoare cercetare a lucrurilor.

Chiar atunci, când s'ar părea că drumul arătat de experiența popoarelor este anevoios și greu de străbătut, trebuie să fie sporite silințele bune, largite mijloacele cinstite și întărite credințele drepte în biruința încheiată dar neîndoelnică a idealului urmărit.

Tainele unei cârmuirii cuceritoare, nicio dată n'au putut fi descoperite prin măsuri de forță pripită și jignitoare, ci atât mai puțin prin sfaturile mătăieșe ori de răutate ascunsă ale unei lumi de ușoară judecată și de nenorocită îndrumare.

Un popor se cucereste — cu deosebire în împrejurări speciale — prin cunoașterea și cinstirea sufletului și rânduielilor sale, prin largă dreptate a legilor și mai presus de toate, prin opera convingerii iubitoare, dusă cu statornică însuflire până la cel din urmă sat, care va intra în cuprinsul primitiv al țării ocrotitoare.

Căci e un adevăr înțeles în conștiința istorică a omenirii, că mulțimi

până în ziua de azi și încă multă vreme nu pot fi cârmuite prin logica marțială a raționii, ci exclusiv prin mijlocirea sentimentelor.

O stăpânire astfel înteleasă se face totdeauna iubită și dorită de toți, căci ea se întemeiază tocmai pe consimțirea nesilită și înțelegătoare a masselor populare.

I. Mateiu.

Din care neam suntem?

Cine să uite la titlul articolului meu va spune: autorul nu-i în toate mințile. Dacă noi nu șim din care neam suntem? Poate unii mai luminați știu, dar mulțimea noastră basarabeană a uitat. Țăranul nostru când vrea să dea la cineva din frații lui în obraz — spune: — *parcă ești român!* — Tot naționalismul mulțimei noastre s'a exprimat numai în vorba asta înșeninată. Dar și pe ea mulțimea o privește cu un ușor, mai mult în mod „mistice”. Vorba sună foarte frumoasă și mândră... „parcă ești român!” — și așa vorbește fiecare din noi. „Parcă ești român!” — de la Nistru până la Tisa tot pamântul al Românilor: aici vezi — Basarabia — scumpă, România — mamă, Bucovina — mândră, Ardealul — glorioasă și Bănăutul — frumoasă. Suntem bogăți, dar prin intrinsecul pe care l'au răspândit în noi străinii, noi am uitat de bogăția noastră, ni s'au sădedit sufletele. Vroști să fi bogăți, să trăim în belșug nemărginit — uniți, tot pamântul nostru, adunat — cu tot neamul nostru! Văsigur că mai mândri și mai ferici decât noi nu vor fi alții pe față — pamântului. Închipuți-vă ce sunteți azi și ce ați fost ieri. Erai mai odinioară robii Rusului, sere care venia la voi în țară, în sate cu „corobacea” în spinare și rașea: „marla, marla, marla!”. Nu zăreați — că Rusia s'a îmbogățit, și voi luați cușma înaintea lui; dânsul la voi în țară s'a făcut stăpân, dar voi, gospodari, rămâneți ca robii lui. Pentru ce a fost așa? S'a explicat ușor — Rusia cucerise țara noastră și o privea ca o moșe a lui, făcea intrânsa ce voia sufletul lui, dar pe voi nu vrea să vă recunoască de gospodari și vă socotea totdeauna „moldovan berbec, moldovan cap de bou, moldovan de-a 13-a lege” și multe de toate. Voi le răbdăți și numai între voi vă mândriți cu cuvintele: „parcă ești român!” — Acuma vă chemăm la conștiința națională: aduceți-vă aminte că sunteți români! Uniți-vă cu tot neamul nostru, faceți o familie mare, înbogați-vă și trăiți în fericire, ca să vă privească lumea întreagă ca pe o nație puternică, Basarabeanule! Cu știu cați place cinstea! Atuncea — trezește-te, par'că ești român, *da mâna cu frații tăi de pe pamântul românesc pentru unire și fericire* Numai tu, basarabeanule, te-ai lasat tare în urmă de la tradițiile tale strămoșești. Nu te cunosc; par'că tu erai odinioară mândria lui Ștefan cel Mare! Unde sunteți voi în ziua de azi, mezii-basarabeeni, cei mai vecinici călărași ai neamului nostru? Toți la iveală, toți la unire cu neamul nostru, căci numai unirea ne va scapa de robia dușmanului.

Capitan Bogos.

Cugetări

Fară steag de cultură un popor o gloată, nu o oaste.
N. Iorga

Puntea de peste Prut

La miez-noaptea Prutului
Se 'ntinde țara Rusului,
Cam cât ai merge o lună toată
Pân' dai de marea înghețată.
Și de la Prut la răsărit,
De-ai călări necontenit
Mălmulte luni, ba chiar un an —
Tot Rusul lacom și dușman
Domnește peste multo țări
De peste munți și peste mări.
Dar astă țară-atât de 'ntinsă,
Prin multe nedreptăți cuprinsă,
Nu-i pe de-ntregul țara lui.
Nu toată-i țara Rusului.
Popoare multe tânguiesc
Sub sceptrul lui necrușinos.
Iar dela Prut drept inspre zori
E ș'un popor de frațiori.
De frațiori Basarabeeni,
Rupt dela frații Moldoveni,
Că mare este chinul lui,
Grea stăpânirea Rusului,
Și multe ș grele-l nevoi!
De-acea cută inspre noi
Cu mare jale și cu dor,
Cu ochiul rocinic plângător.
Români, ce-al libertății soare
Aveți ca pază la hotare,
Români din țara Românească...
Voi! care limba strămoșească
Grațiți cu fală și mândrie —
Aveți o sfântă datorie
Po care 'n veci să n'o uitați.
Adânc în inimi s'o păstrați:
Că dela Prut mai către zori
E un popor de frațiori...
De frațiori Basarabeeni,
Rupt dela frații Moldoveni,
Că mare este chinul lui,
Grea stăpânirea Rusului,
Și multe ș grele-l nevoi!
De-acea voi, cu toți voi,
Să nu clițiți frățescul dor
Spre asupritul strător,
Și dorul vostru și al lui
Să fie puntea Prutului
Când ora sfântă de dreptate
Și neamului român va bate.

I. Nișteșcu

Moldovene, învață-te a te prețui.

de Arhimandritul Gurie.

Cunoscut lucru este, că dacă cineva nu se respectă însuși pe sine, pe unii ce acela și altul lucrează la respectare. Dacă cineva voeste să-l respecteze altii, acela dator este mai întâi însuși pe sine să se respecteze. Acest adevăr e înțeles: omul care se respectă pe sine, nu-și va permite a face fapte, care înjosec demnitatea lui de om, Omul, care se respectează pe sine, o totdeauna gata să se epere de scârbiri și prin asta face pe alții să se poarte cu dânsul cu pază și delicat.

A apără demnitatea sa de scârbirile oamenilor ne învață pe noi și Hristos.

Când pe Hristos l'a judecat înaintea Arhierului Anah, un ostaș l-a lovit peste obraz, El s'a apărut, zicându-i: „De am zis ceva rău, arată-mi ce rău, iară de nu, pentru ce mă bați?” (Ioan 18, 23). Prin aceste cuvinte Domnul aducea la cunoștință pe obișnuiți și-i apăra demnitatea de om. Astfel și fiștecine se respectează nu trebuie să lese pe batjocoritură fără învățură și dator este să-și apere demnitatea sa. *Vrednicia de om e foarte mare. Cu neabgare de seamă, cu înjore nu se cuvine a ne purta nici cu unul din oameni. „Luăți seamă”, a zis Hristos, „să nu urgiți nici pe unul dintre acești mai mici: că zic vouă, că îngerii lor în ceruri purtau văd fața Tatălui Meu Cel din ceruri” (Matei 18, 10).*

Iată cât-i de înaltă demnitatea feței omenești. Pentru aceasta a o urgisi și înjosi, a o batjocori este semn de cădere morală. Insa omeniei, mai ales cei ce stau sus și au putere, de multe ori uită de aceasta. Folosindu-se de această faptă lor rămân fără pedepsă și cei mici sunt fără ajutor, ei pricinuesc rane adânci iubirei de-sine naționale. Se spune despre un arhieru rus, că el nu numea altfel pe ascultătorul său moldovan decât „Boule”: „Boule vino încoace! Boule, cum te cheamă?” Ascultătorul tăcea... pentru că simțul de demnitate națională la el lipsese. De ar fi fost altul cu simțul de respect către demnitatea de persoană dezvoltat, el ar fi zis numai:

„Prea Sf. Stăpâne eu am nume Vă rog să mă strigați pe nume.” Prin asemenea vorbă arhierul, care uitase cine-i el, ar fi fost adus la cunoștință, și ascultătorul și-ar fi apărut vrednicia sa națională.

Când însă simțul de respectare către sine înseși, și scârbirea rămâne în apărare, atunci cei ce se batjocoresc, tot mai tare se încredințează, că Moldovenii sunt oameni zmeriți, blânzi, pe dânsi se poate de batjocori, de scârbiri. Acest lucru strică pe fetele puse ca naționalici asupra Moldovenilor.

Moldovene, învață-te de ce te respecta pe tine, dacă voești ca alții să te prețuiască și să te bage în seamă.

Ca să poți să-ți înbești nația, se cere, ca ea să aibă însuși bune. Într-o națiune se poate de iubit numai calitățile cele bune, ideale. Deci care sunt însușirile pozitive ale națiunii moldovenești? Cu ce poate să se mândrească moldovanul?

Întăiu și întăiu marea demnitate a moldovanului este, că el, mărturiseste credința pravoslavnicească, că această credință el vârtos a ținut-o și neschimbat a păstrat-o, neclătând la toate vremurile grele ale vieții lui istorice. Nici nomazii silbatiici din vremele străimătărei noroadelor, nici năvălirile țătarilor, nici strămtorările turelor, nici năzuințele propagandei calvinilor și a papistașilor n'au putut să-l abată pe moldovan dela credința pravoslavnicească.

Unii istorici într'adevăr văd în faptul că moldovenii sunt de credință pravoslavnicească ne-norocirea lor națională. Mulțime faptului, că moldovenii sunt pravoslavnici, zice ei, ei au fost lipsiți de școli și de slujbă bisericească pe limba lor precum din partea grecilor-fanarioti în veacul al 18, așa și din partea rușilor în veacul al 19-lea. Ceea ce regional vechiu nu-și permite a face o leșii catolici, cu nemții luterani, acea ușor o făcea cu moldovenii pravoslavnici. *Cei dintâi vâșnași ai națiunii moldovenești au fost puterile cele duhovnicești din greci și mai ales din ruși, și în do sebi unii din arhierii ruși.*

Pilde de înfrățire românească în trecut

Strângerea laolaltă a Românilor cărturari din toate ținuturile neamului nostru, cu scopul de a lupta pentru înălțatorul gând ai înfrățirii pe pamântul Republicii Moldovenești, nu duce cu mîntea la vremurile de altădată când înaintașii noștri s'au găsit în împrejurări la fel cu acelea în cari trăim astăzi și când au înscris în cartea neamului nostru paginile cele mai frumoase de patriotisim și de înfrățire națională.

Într'adevăr, acum vreo trei sferturi de veac, tinerețea română studiosă începuse, atât în Ardeal prin gazeta *Ionu pentru munte, inimă și literatură*, cât și în Moldova prin *Dacia Literară și România Literară*, să pregătească înfrățirea slobodnei Românilor și a unirii lor într'un gând, într'o inimă și într'o singură țară, așa după cum una le era limba și una le era simțirea.

Toți căntăreții neamului, atât de dincolo cât și de dincoace de munți, preaslăviau frumusețile ținutului românesc dela Tisa până la Nistru, comorile lăsate menținere de strămoși și se închinau, cu simțirea lor, gândului, cu în curând toți Români vor alcătu o singură țară și vor fi de sine stăpâniți.

Țoiloratorii (vorbitorii) neamului își ridicau glasul lor înaintea mulțimii sau în fata adevăraților obștești numai spre a dovedi marea nevoie de a se alipi ținuturile românești unele de altele.

Toți scriitorii de istorie nu făceau altceva decât să arate prin știința lor și prin adevăratele găsite în cărțile străinătății, precum și în hrisoavele și cronicile noastre, că dela începutul țărilor românești nu li s'a stins, deunghi veacurilor, dreptul lor la viața liberă, de sine stătătoare și la mărirea puterii lor prin unire și propagare.

Toți Români cărturari erau atunci una, strănși frățescul unul lângă altul, împreunându-și glasurile pentru a le da mai multă tărie și a chema neamul românesc la viața liberă și unită.

Iar când, din pricina împrejurărilor politice, dela mijlocul veacului trecut, Români patrioti n'au mai fost slobodzi și spună gândurile pe față, în țara lor, pe pamântul lor de b. știință, au luat drumul pribegiei și s'au întăluit din nou pe țărâmurî departate, și mai ales pe pamântul sfânt al surorii noastre mai mari, Franța.

La Paris, în cap la Franței, s'au întăluit Români din Muntenia și din Moldova, acolo s'au cunoscut, acolo s'au înfrățit la adiere saântoasă a gândului unirii și libertății. Acolo nu și-a mai zis Muntenii și Moldovenii, ci la un loc: *Români*.

Acolo, marelui poet moldovan V. Alexandri, cu un mănunchiu de Moldoveni, și marelui prozator muntean I. Ghica, cu un mănunchiu de Muntenii, au început ope a de înfrățire națională, la care s'au făcut părtași atâta scriitori și patrioți din vremea aceea, ca basarabeanul *Al. Russo*, *N. Bălcescu*, și alții.

Lui Vasile Alexandri, căntărețului *Horii Unirii* și al *Deșteptării României*, i-a tresărit vecinic sufletul pentru neamul său răslețit și s'a jertfit pe sine când a fost vorba de a se alege un singur Domnitor pentru Principatele-Unite ale Munteniei și Moldovei; Nicolae Bălcescu n'a obosit nici o clipă de a-și închina sufletul și scrisul lui țării s'le: „și cel din urmă cuvânt al meu va fi, încă un înn țic, țara mea mult dragă”; Alexandru Russo, din închisoarea dela Cluj, unde fusese aruncat de spurcații de Unguri, îndemna așa pe patrioții Români: „*Curaj, înfrăneală, prietenii, înălțați patria, dacă vreți să adorm (să mor) mulțumit*”.

Înaintași ai noștri, când a fost vorba să se deștepte nația română de pretutindeni la vieață slobodă și la unire nestrămutată! Mulți dintre ei, ca N. Bălcescu, au murit muncind pentru acest gând mareț! Mulți alții și-au jertfit liniștea, averea și familia, punând mai presus nevoile mari ale neamului!

Dar Dumnezeu a dat răsplata cuvenită inimii lor nefinite, străduinței lor neîncetate și a adus unirea unei părți din neamul nostru.

Faptele lor însă, vieța lor întregă, au rămas ca un *simbol*, ca un îndemn vecinic nestins pentru generațiunile tinere; ele apar într'o nouă lumină în ochii noștri, în clipele de astăzi, când toată românimea se pregătește de sărbătorearea cea mare, pentru unirea întregului neam românesc.

Cărturarii strănși astăzi la Chişinău precum și numeroșii cărturari de ispravă din Republica Moldovenească, au astăzi vie în minte icona marilor patrioți din trecut și în înfrățirea celor de atunci, pentru binele neamului, găsesc ei de astăzi îndemnul înfrățirii la luptă, *care o cea mai bună cheuză a răsplății ce va să vie.*

Vasile V. Haneș.

Parlamentul României către Sfatul Țării

Am arătat în alt număr al gazetei noastre că Sfatul Țării a adresat Parlamentului Român o călduroasă telegramă cu prilejul deslășirii sale.

Îstă în ce cuvinte frumoase răspunde acum Parlamentul României prin telegrama ce-a trimis-o Sfatului Țării:

„Adânc mișcați de cuvintele călduroase cu care parlamentul Republicii Moldovenești salută reînceperea lucrărilor Parlamentului Român, membri Senatului și Adunării deputaților ne dau plăcuta însărcinare de a vă trimite prinosul lor de simțăminte de mulțămire și de dragoste. O îndeplinim cu atât mai multă bucurie, cu cât prin însemnatele schimbări în treaba pamântului și alegerilor, săvârșite de așezămintele noastre leguitoare în sesiunea lor cea de pe urmă și însușite de cel mai larg duh democratic, s'a putut vedea, cât de mare este rudenția de gânduri și simțăminte, care ne apropie unii de alții. În vremile grele, prin care trecem cu toții, este o mare mângăiere pentru poporul român, că a putut să răspundă la chemarea Sfatului Țării și să puie oștile sale în slujba tinerei Republici Moldovenești pentru a-părarea rânduieii înălțurului ei și a vieții sale de republică nouă și neatârnată.

Nădăjdium că aceste legături de frățescă prietenie între două țări de aceeaș viță, vor ajuta să întărească din ce în ce mai mult legăturile sufleteste, care n'au încetat niciodată să ființeze între noi.”

Președintele Senatului: *Em. Porumbaru.*

Președintele Camerei: *V. Morțun.*

